

ON MUSÍ RŮST, JÁ SE MENŠIT

J 3,22-36

Podruhé se na stránkách Janova ev. setkáváme s postavou Jana Křtitele. Poprvé je to hned v 1. kapitole. Tam se dočteme o tom, jak Jan křtil v řece Jordánu a přišla za ním komise z Jeruzaléma - jakási inspekce složená z „duchovních“, z kněží a levitů, chrámových služebníků. A vyptávají se na to nové hnutí, které se soustředí kolem Jana. A mají jasné otázky: „Kdo jsi? Jsi Eliáš? Jsi ten Prorok“ Jan to vše popírá a sám dodá, že není Mesiášem, kterého Židé očekávají. Považuje se za „*hlas volajícího na poušti: Urovnejte cestu Páně - jak řekl prorok Izaiáš*“ (1,23). Nic víc a nic míň. Jan je ten, kdo připravuje cestu Pánu. Ne pouze křtem. Kdyby šlo jen o to smočit se ve vodě, pak by to byl jen prázdný rituál. Podstatou Janovy služby bylo vést Izrael k pokání a očekávání víry na příchod Kristův. Připraven bude jenom ten, kdo „urovná cestu Páně“, tedy ten, kdo se vnitřně připraví na setkání s ním, ten, kdo pozná zlo ve svém srdci a bude hledat pomoc u Boha a jeho Mesiáše. Jan jej tam popisuje jako „beránka Božího, který snímá hřích světa“. S ním se má Izrael setkat a k tomu se má připravit. To je tedy shrnutí Janovy služby. Připravuje Izrael na příchod Mesiáše, který přináší nový život a odpuštění hříchů.

Dnes máme před sebou druhý text Janova ev., který o Janu Křtiteli mluví. A zase se zde dozvíme něco víc z toho, jak Jan Křtitel vnímal sám sebe a jak vnímal Krista. A to může být povzbuzením i pro nás dnes. Podívejme se na to podrobněji.

Ježíš - konkurent Křtitelův?

Ten dnešní příběh je uvozen slovy: „*Potom Ježíš odešel se svými učedníky do judské země; tam s nimi pobýval a křtil*“ (v. 22). Ježíš poodešel z Galileje, odkud pocházel, do Judska. Je zde se svými učedníky a čteme, že zde „křtil“ lidi. Je to drobný vhled do Ježíšovy praktické služby. Kromě kázání a uzdravování, také křtil. Hned v další kapitole je tato informace ovšem upřesněna tím, že to nedělal on sám přímo, ale jeho učedníci (4,2). Tak tu máme před sebou zajímavou situaci. Služba Jana Křtitele zjevně nějakou ještě pokračuje, i poté, co začal sloužit sám Kristus. Nějakou dobu působili Jan a Ježíš paralelně. Zřejmě ne moc dlouho, protože Jan byl po nějaké době uvězněn. Ale teď jde jejich služba chvíli paralelně. Jan křtí a má své učedníky a také Ježíš křtí a má své učedníky. Jsou tu tedy dvě hnutí, ne úplně stejná, ale určitě duchovně spřízněná.

To ovšem mohlo vyvolávat také určité napětí mezi nimi. A také že vyvolalo - na straně Janových učedníků. V jedné chvíli přijdou ke svému mistrovi a konstatují: „*Mistře, ten který byl s tebou na druhém břehu Jordánu, o němž jsi vydal dobré svědectví, nyní sám křtí a všichni chodí k němu* (v. 26). Zdánlivě prosté konstatování skutečnosti. Ale lze za tím cítit určitý hořký podtext. Mistře - ty jsi o tom Ježíši vydal dobré svědectví. Nazval jsi jej dokonce Božím Beránkem. Připravoval jsi mu cestu. A podívej se. On sám nyní křtí a získává učedníky. A dokonce víc než ty. Všichni chodí k němu. Už ne k tobě, už ne k nám, ale k němu. Copak to je správné? To byla přece tvoje služba volat lidi a křtít je. Ale teď jdou všichni k němu. Naše hnutí skomírá. Učedníci Janovi to vidí tak, že Ježíš - jakkoli je jistě důležitý - přebral Janovo a jejich pole působnosti. A to je trápí. Je v tom cítit jistou míru trpkosti a žárlivosti.

Toto je citlivá struna, která může ohrožovat duchovní práci také v církvi. I v církvi a její službě se to může stát, že se sem vkradou přízemnější lidské tóny: žárlivost, pocit nepostradatelnosti, vlastní důležitosti, tlak lidských ambicí. Učedníci Janovi asi nepropadli přímé zášti vůči Ježíšově službě. To bychom jim asi křivdili. Spíše je jim to prostě líto, že Ježíš svou službu rozšiřuje, zatímco ta Janova, „ta jejich“, se umenšuje. Přijde jim to možná nespravedlivé - Jan tu byl přece první. On započal toto hnutí. A není to jediný případ, kdy měli učedníci Jana Křtitele nějaké výhrady vůči Ježíšovu působení. V Matoušově evangeliu čteme: „*Tehdy k němu (k Ježíši) přišli Janovi učedníci a ptali se ho: 'Jak to, že my a farizeové se postíme, ale tvoji učedníci se nepostí?'*“ (Mt 9,14).

On musí růst, já se menšit

A co Jan? Vždyť jeho samého se to nejvíce týká. Co ty na to říkáš, náš mistře? Tak jako měl někdy potíže s nechápavostí svých učedníků Ježíš, má ji teď trochu i Jan. Ani oni hned nechápou věci duchovně, z Božího pohledu. Přemýšlí o nich lidsky, tak jak jim to lidská přirozenost na mysl přinese. Lidsky tu vidí úspěch jiného hnutí a cítí nad tím smutek, možná trochu žárlivosti se špetkou ukřivdění. Jinak to vidí Jan, jejich mistr. Už první jeho věta prozradí, že je z tak trochu „jiného těsta“, než jeho učedníci: „*Člověk si nic nemůže přisvojit, není-li mu to dáno z nebe*“ (v. 27). Tím je vlastně řečeno vše podstatné

a mohli by to tím skončit.

Boží svrchovanost - to je odpověď na smutky a ukřivděnost Janových učedníků. Tato odpověď je lékem proti tomu, aby se ani z duchovní služby v církvi nestal pouze lidský podnik, ve kterém by rozhodovala člověčí ješitnost, ambice, panovačnost, žárlivost a důležitost. Boží svrchovanost má to hlavní slovo. Ona si povolává a používá koho chce, kde chce a jak chce. Ona musí mít hlavní slovo. Jan respektuje Boží svrchovanost. Z nebe je každému dáno něco jiného. Jeho úkol byl jiný než Ježíšův. A Jan to ctil a respektoval. Věděl, že Boží pohled může být jiný než náš. Bůh vidí mnohem více pod povrch věcí než my. Učedníci Janovi vidí povrchně - Jan byl první, to on rozjel hnutí a teď mu to přebere ten nový - Ježíš. To je to, co se jako první objeví na očích. To je první myšlenka, která člověka napadne. Ale Jan viděl hlouběji, pod povrch dění.

„*Vy sami jste svědkové, že jsem řekl: Já nejsem Mesiáš, ale jsem vyslán jako jeho předchůdce*“ (v. 28). Neděje se přece nic neočekávaného. Jsem předchůdce. A jsem-li předchůdce, pak je jasné, že za mnou musí přijít ještě někdo větší. Svou situaci Jan přirovnává k roli ženichova přítele na svatbě: „*Ženich je ten, kdo má nevěstu. Ženichův přítel, který u něho stojí a čeká na jeho rozkaz, se upřímně raduje, když uslyší ženichův hlas. A tak je má radost dovršena*“ (v. 29). Kdo je na svatbě důležitější? Ženich nebo jeho „svat, družba“, pověřený organizací svatebního veselí? Ženichův přítel má významný úkol. Všechno musí připravit tak, aby svatba mohla nerušeně proběhnout. Ale nakonec se všechna pozornost soustředí na ženicha a nevěstu. Je to jejich svatba, ne přítelova. Přítel vše připraví, bez něj by se to neobešlo, ale ve finále musí ustoupit ze scény, protože do světla přišli daleko významnější aktéři. A toto je Jan. Pochopil a přijal svou roli v Božích plánech. Nechtěl být někým větším, ale ani menším, než ženichův přítel, který mu připravuje cestu. To, že uslyšel jeho hlas, to bylo jeho radostí a uspokojením.

Pohled na svou roli Jan uzavřel známým výrokem: „*On musí růst, já však se menšit*“ (v. 30). Jan byl nepochybně velkou postavou na rozmezí SZ a NZ. Ježíš sám o něm řekl: „*Amen, pravím vám, mezi těmi, kdo se narodili z ženy, nevystoupil nikdo větší, než Jan Křtitel*“ (Mt 11,11). Ale v čem spočívala jeho velikost? Jistě v mimořádnosti jeho úkolu. Dostalo se mu té výsady, že připravil cestu samotnému Pánu. Ale jeho velikost je určitě i v tom, co právě řekl: „*On musí růst, já však se menšit*“. Nejen velký úkol, ale také velká pokora před Boží svrchovaností. To je Jan Křtitel, ten největší z lidí, co se do té doby narodil.

Závěr

Jan pochopil a přijal svou roli v Božích plánech. To ho uchránilo před pocity malomyslnosti (že Ježíš získává více učedníků než on), i před křečovitou snahou udržet si vůdčí pozici (já jsem tu byl přece první), i před pocity žárlivosti a závisti (jak to, že teď má Ježíš větší úspěch). Ustál všechna tato pokušení, protože znal, respektoval a přijímal Boží svrchovanost a rozličnost Božích povolání. To mu byla obranou proti přízemním pocitům, které, jak se zdá, začínaly hlodat jeho učedníky. Co to vše může říci nám?

Nejsme vždy imunní vůči pokušení srovnávat se s druhými, trpět malomyslností nebo naopak pocitem vlastní nepostradatelnosti. Takové „duchy“ můžeme vnášet i do křesťanského společenství. Učme se nesrovnávat s druhými, jako by na tom závisela naše hodnota. Bůh se mě jednou nebude ptát na to, proč jsem nebyl apoštolem Pavlem, ale jistě se mě zeptá proč jsem nebyl vždycky Michalem Žemličkou. Učme se podobně jako Jan rozumět Boží cestě, kterou pro nás každého má a tuto cestu sledujme, té se držme. U každého bude trochu jiná a neopakovatelná. Učme se respektu před Boží svrchovaností, která si povolává a obdarovává tak jak ona sama chce a ne my. Učme se u postav jako byl Jan, největší ze všech lidí, který ale viděl své poslání v tom, menšit se před Kristem. Učme se u Mojžíše - slavného vůdce Izraele, který byl ale zároveň „nejpokornějším mezi lidmi“, jak o něm dosvědčuje Písmo. Učme se u Pavla, největšího z misionářů, který ale také pověděl „*já jsem nejmenší z apoštolů*“ (1K 15,9).

Potřebujeme vědomí svého povolání. Pokud je rozeznáme a přijme, pak nám to přinese vnitřní klid a radost, i lidem kolem nás. Nebudeme se muset podceňovat a malomyslnět, že nemáme víc jako ten či onen. A nebudeme se také ani přeceňovat, že jsme něco víc než ten druhý. Buďme takovými, jakými nás chce mít Bůh. Pak náš život bude mít smysl a přinese užitek a ovoce, které po nás Bůh žádá.